

Momente și schițe din actualitatea literară

VIAȚA
LITERARĂ

Turnirul de Poezie

Primul turnir național de poezie – organizat de Uniunea Scriitorilor din România, în colaborare cu filialele din țară, plus Chișinău – s-a încheiat în 2016 cu succesul formației mixte a filialelor Pitești și Sibiu, după șase ediții competiționale. Proiectat într-o nouă formulă de vicepreședintele U.S.R., Gabriel Chifu, *Turnirul de Poezie* va debuta în ediția a VII din anul acesta, conform tragerii la sorți, cu înfruntarea poetică dintre echipele Sibiu - Pitești (câte trei poeți) – câștigătoare de anul trecut - și Bacău - Dobrogea - Sud-Est (câte doi).

Poeții care doresc să participe la etapa locală a concursului – programată peste o lună - sunt invitați să se înscrie pentru selecție la secretariatul filialei, unde vor depune câte un set de manuscrise. Conform Regulamentului, poeziile prezentate în concurs trebuie să nu fi fost publicate în volum. Etapa finală se va desfășura în perioada 10-13 mai în stațiunea montană Colibița, din județul Bistrița-Năsăud.

Reamintim că grupul piteștean care a câștigat ediția trecută, împreună cu sibienii, a fost alcătuit din: Mircea Bârsilă (laureat al Marelui Premiu), Liviu Capșa și Virgil Diaconu.

■ **S-a stins ultimul prozator al satului românesc.** În noaptea de 28 spre 29 ianuarie, ne-a părăsit prozatorul Ion Lică Vulpești, membru al Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România. Născut în comuna Dobroteasa din Olt, satul Vulpești, a fost toată viața profesor. Tocmai îi citisem ultima carte de povestiri și făcusem notațiile de mai jos.

Ce frapază la lectura prozei lui Ion Lică Vulpești este faptul că, dincolo de așa-zisele schimbări de paradigme epice din proza contemporană, de apariția metodelor narative (post)moderne, a textualismului, structuralismului, intertextualismului și a altor isme, el rămâne de zeci de ani credincios prozei clasice românești, povestind cu tâlc, cu o simplitate bine condusă, dar mai ales cu plăcere. Cu plăcere povestește el vădit, cu plăcere este citit, transmiterea acestei plăceri cititorului nefiind deloc ceva facil. În plus, lucru cu totul rarissim, lumea prozei sale rămâne cea rurală. Nu degeaba a fost ucenic al unor povestitori remarcabili ca Fănuș Neagu și Nicolae Velea care i-au girat debutul, dar l-au și susținut cu aparițiile periodice în revista *Lucașfărul*.

Acestea le constatăm și în urma lecturii celui mai recent volum al său: *Dintr-o palmă* (Editura Tipo Moldova, Iași, 2016, colecția OPERA OMNIA proză scurtă contemporană). Cartea cuprinde o nuvelă de 130 de pagini, cea care dă titlul volumului, și încă 20 de schițe. Nuvela este o excelentă proză cu personaje de-o rară complexitate psihologică sub aparența simplității și a nivelului lor intelectual rudimentar. Aici se simte lecția nuvelistului Nicolae Velea, bine însușită și asimilată, fără ca Lică Vulpești să-l copieze cumva. Personajele au o candoare care cucerește pe cititor, au candoare chiar și când păcătuiesc, află de unul că „se neliniștește pe dinăuntru”, de altul că „mulțumirea îl năpădise ca un val” etc. Narațiunea are un firesc vădit, nicio notă falsă nu răzbate nici din poveste, nici din dialoguri. Dacă s-ar alcătui o antologie a nuvelei românești contemporane cu subiect în mediul rural, aceasta ar sta la loc de cinste alături de cele ale lui Marin Preda, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea. Dintre cele 20 de schițe, vreo cinci sunt adevărate bijuterii ale genului, cu totul remarcabile și memorabile: *Țapul, Pavilionul, Dementia, Gâște, La fântână*.

Aflu că-n urma scriitorului a mai rămas un foarte bun roman inedit.

Cu moartea lui Ion Lică Vulpești s-a stins ultimul povestitor al satului românesc contemporan.

■ **De ce n-au devenit Ipotești și Botoșanii Weimar-ul României?** Aceasta este întrebarea pe care și-o pune Gellu Dorian într-un articol din *România literară* nr. 3/2016. Iar răspunsul, îl aflăm sintetizat cu tristețe în finalul articolului: „Casa de la Ipotești a fost și ea înstrăinată de timpuriu. Doar mormintele părinților și fraților mai stau drept semne ale trecerii Eminovicesților pe acolo. Casa, așa cum se află acum, este, după studiile aduse la zi de fostul muzeograf de acolo, Valentin Coșereanu, mazărit și el în urma unor înscenări ale intereselor politicienilor timpului nou, asemănătoare cu cea în care a copilărit Eminescu. Mobilierul, vag amintind de epocă și punând în fața publicului câteva obiecte aparținând poetului și familiei, nu dă fiorii aceia pe care ți-i oferă cu adevărat un obiect ce a aparținut unei mari valori. Ceea ce s-a făcut în jur are aerul de artificialitate. Eforturile făcute de fostul muzeograf au fost anulate de impostura celor care au ajuns acolo, la conducere, prin diverse concursuri de împrejurări. Muzeul a rămas la faza de proiect, cu improvizatii ce topesc tot farmecul poveștilor vieții și operei lui Eminescu. Ambientalul este sub cel ce ar merita memoria unui mare poet să fie. Suprafața ocupată de Memorialul de la Ipotești, este și ea una destul de mare – trei hectare –, care ar putea crea atmosfera aceea atrăgătoare, păstrătoare și provocatoare de emoții. Și așa, acel spațiu de la Ipotești, ce-și arogă titlul de „instituție națională” dedicată memoriei celui mai mare poet român, nu dă, ca la Goethe, carata locului, greutatea și încărcătura necesare interesului, loc, pentru unii, în care s-a născut poetul, pentru alții, loc unde a copilărit, a iubit și a fost nefericit; căci, în realitate, Botoșanii ar trebui să fie locul dedicat memoriei nașterii poetului, iar Ipotești, grădina în care poetul a cunoscut bucuriile și durerile vieții, așa cum era „garden-ul” goethean, care a devenit locul de promenadă a celor ce vor să nu-l uite pe marele poet și să se bucure de existența concretă a mediului natural în care el a trăit. Dar la Ipotești nu este deloc așa; acel loc a devenit în ultima vreme, după izgonirea celui care l-a creat cât mai aproape de ceva ce să îndemne la atracție și meditație, alături de Petru Creția, de vreo opt ani încoace, altceva, un soi de cămin cultural, ascuns parcă de ochii lumii, tocmai pentru a nu se vedea impostura. Ce poți spune când cei care au fost puși să atragă acolo scriitorii se laudă că i-au ținut pe aceștia departe de acel loc și că de acum, cu schimbarea conducerii, memorialul dedicat lui Eminescu va fi invadat de scriitori. Vă dați seama!

Ei, cam din această cauză Botoșanii și Ipoteștii n-au putut deveni Weimar-ul României!” (DAD)

Ion Lică Vulpești

Volumul recent lansat la Biblioteca Județeană „Dinicu Goleșcu”, *Biblioteci subiective. Scriitori argeșeni*, al Magdei Grigore, reprezintă o apariție inedită în seria cărților apărute la editura Alean a Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș. Este binevenită publicarea unei cărți ce schițează un tablou al literaturii (și nu numai) din ultimii 10 ani în acest județ – 37 de cărți, 36 de autori: Ștefan Dumitru Afrimescu, Allora Albulescu, Ion Popa Argeșanu, Laura Bădescu, Cristian Bădiliță, Constantin Bălăceanu Stolnici, Claudiu Bârsilă, Mircea Bârsilă, Lucian Costache, Octavian Dărmănescu, Dumitru M. Ion, Marie-Hélène Fabra Brătianu, Roman Forai, Carolina Ilica, Al. Th. Ionescu, Ion Toma Ionescu, Marin Ioniță, Conița Lena, Leonid Dragomir (în dialog cu) Dan Ciachir, Sorin Mazilescu, Alexandru

Lumea ca o imensă bibliotecă și bibliotecile călătoare

Mărchidan, Sorin Dănuț Radu (autor al unui „discurs fotografic”), Cristian Meleșteu, Cristina Onofre, Viorel Pătrașcu, Silvia Petre Grigore, Zina Petrescu, Valentin Predescu, Roman Preutu, Nicolae Radu, Liliana Rus, Ion Popescu Sireteanu, Daniel Turcea (face notă aparte din punct de vedere al perioadei în care s-a remarcat), Ilie Vodăian, Ana Vulcan Chirca.

Bibliotecile subiective cuprind articole de analiză critică, publicate anterior în diverse reviste de cultură din țară. De la început, articolele Magdei Grigore atrag atenția prin cerebralitate și prin faptul că autoarea este un cunoscător din interior al fenomenului literar contemporan, ea însăși fiind o poetă apreciată. Deschiderea culturală foarte mare (spre filosofie, sociologie, teologie, psihologie și alte discipline socio-umane) a făcut posibilă apropierea firească de cărți de o varietate tematică și stilistică remarcabilă: poezie, roman, jurnal de călătorie, memorialistică, critică literară, studiu despre literatura epistolară, dialog, antologie de legende etc. De fiecare dată autoarea reușește să adapteze discursul analitic în funcție de orizontul propus în cele 37 de cărți (un raft de bibliotecă, așa cum afirma profesorul și scriitorul Lucian Costache), fiind receptivă la universurile deschise.

Articolele critice sunt individualizate prin apropierea de eseu – deseori, temele propuse de cărțile puse sub reflectorul analizei devin pretexte pentru ca autoarea să facă lumină într-o anumită privință, îmbogățind lumea ideilor cu propria perspectivă. Demersul este bine dozat, atât cât să-l facă pe cititor atent la ceea ce se află dincolo de aparență, fără a face trecerea – nepermisă din punct de vedere exegetic – de la *interpretare* la *utilizare* a textului analizat, în termenii lui Umberto Eco. Se observă dintr-o privire experiența bogată a Magdei Grigore (doctor în filologie) pe terenul eseisticii, pentru care dovedește predilecție, având instrumentele necesare, permanent șlefuite. Sunt articole de reflecție și problematizare, unde este evidentă aplecarea spre filosofare. Acest gen de scriitură e susținut de lecturi variate și numeroase ce fac posibilă deschiderea culturală despre care am amintit. În acest sens, nu e întâmplător faptul că autoarea coordonează de ani buni proiectul dezbaterilor culturale al cărei inițiator este, intitulat „Colocviile Argeșului”, găzduit în ultimii doi ani de C.J.C.P.C.T. Argeș.

În articolele din *Biblioteci subiective*, Magda nu are pretenția de a oferi interpretări sau „soluții

hermeneutice” absolute, deși despică firu-n patru și e tranșantă când trebuie. Îi rămâne lectorului ultima decizie privind cântărirea nuanțelor.

Cititorii vor întâlni frecvent, ca pe un leitmotiv, termenul „ontologic” și derivații săi, ceea ce denotă interesul autoarei vizând relevanța oricărui act de creație pentru viață, pentru realitate în întregul ei, inteligibilă și sensibilă. Magda Grigore pare să atragă permanent atenția asupra faptului că în artă – dincolo de orice ideologie culturală – nimic nu este gratuit; în ultimă instanță, pariul scriitorului „e mai degrabă cu el însuși”.

Un adevărat crez cultural și literar ne aduce „Mărturisirea autorului” ce deschide volumul, un crez în care lumea este un imens spațiu propice actului hermeneutic neîncetat, rezultatele inevitabile fiind bibliotecile în sine și oamenii-bibliotecă; interferențele interpretărilor, selecția cărților (celălalt „partener” al lecturii) și a grilelor de interpretare ne fac în mare parte ceea ce suntem.

ALEXANDRU
MĂRCHIDAN
Foto: SORIN DĂNUȚ
RADU

„O pisică obișnuită a se culca pe pat”

■ Narcisismul: un sentimentalism estel al oglinzii care te pîndește din afara ta, căreia uneori îi cazii pradă. Cufundarea ta, cu un atare prilej, într-o suprafață plană, o cufundare absurdă, pe care sufletul nud n-ar putea-o recunoaște.

■ Frază de Gigă politic, 2015: „Toate măsurile pe care le-am implementat, mai ales după resetarea lor, se derulează conform standardelor europene”.

■ Generoase se arată necazurile minore. Cu gentilețe acceptă a ține locul celor mari când acestea întîrzie, mimîndu-le aplombul agresiv, efectul greu suportabil.

■ Pauzele, momentele de încremenire, chiar umpluturile se vădesc necesare pentru a îndupleca esența să rămînă ea însăși. Pentru a nu se reproiecta în necunoscut. Un soi de șantaj benefic.

■ „Nu e oare frumos că ceasurile pot produce eternitate?” (Monseniorul Ghika).

■ Orice confesiune de natură sufletească se înscrie într-o perspectivă absolută, dacă o poți percepe ca atare.

■ Așa cum ai o singură mamă și un singur tată, nu poți avea în decursul vieții decît o singură mare iubire și o singură mare prietenie. A. E.: „Dar dacă te-au trădat, le mai acorzi aceeași semnificație?”. Mai cu seamă atunci.

■ „Seara, cu Buzura. Pînă la două noaptea, conversație deschisă. Buzura, tăcutul, prudentul în afară de textele sale, nu mai tace. Ne explică (mai ales lui V., care-l atacase) cum i s-a reluat la nesfîrșit un nenorocit de articol pe care-l scrisese despre Ceaușescu (și pe care-l încheiase totuși spunînd că-i dorește ceea ce îi doresc toți minerii, țărani, muncitorii etc.), adăugîndu-se și modificîndu-se la fiecare reluare cîte ceva. (...) Buzura ne povestește – inocent – că dna Cornea (disidenta) a venit la el, rugîndu-l să-i transmită lui Tudoran banii colectați de ea la Cluj. Buzura a refuzat. Așteaptă să-i dăm dreptate?” (Monica Lovinescu).

■ O mare creație artistică impune nu în ultimul rînd printr-o siguranță a tonului, similară cu cea a unui orator, lider, tip monden etc. Astfel gratuitatea esteticului se realizează într-un fel lumii, împrumutînd factorul de autoritate al acesteia.

■ Vanitatea: o caricatură pe care vanitosul și-o desenează cu propria-i mîna, obsesiv.

■ O pisică obișnuită a se culca pe pat, la picioarele mele, tolănită, în absența mea, chiar pe pernă, văzîndu-mă înainte de-a face eu vreun gest, s-a dat repede la o parte. Bun simț sau frică? Dar frica nu constituie oare și pentru speța umană un subtext al bunului simț? Ca și al altor atît de nobile manifestări ale noastre care se silesc a ocoli inclusiv primejdii invizibile, a conjura teroarea imposibilului.

■ „Ciudat este că omul se teme adesea chiar de ceea ce speră” (Flaubert).

■ Azi dimineață am văzut pe stradă vreo cinci romi cu pigmentare intensă, descinzînd, în chip de contrapondere, dintr-o luxoasă limuzină a unuia dintre ei, albă ca laptele.

■ Aglomerîndu-se, decepțiile raportului cu lumea duc la o decepție de sine a eului, deoarece acesta nu poate a nu se simți, instinctiv, complice cu lumea.

■ Cea mai mare floare a soarelui a crescut în Germania, avînd o înălțime de aproape 9 metri.

■ Nu te risipești atunci cînd n-ai nimic de făcut, cînd „pierzi timpul”, ci mai curînd cînd faci ceva puțin atractiv. Cîte atari împrejurări nu se ivesc în viața autorului? Deoarece în prima ipostază îți vin în minte subiectele cele mai demne de interes, imagini, asocieri de verbe, inclusiv ameliorări ale unui text mai

vechi. Timpul se arată benevolent mai cu seamă atunci cînd, potrivit aprecierii obiștești, îl „pierzi”. Parcă voind și pe calea aceasta a o sfida...

■ Chorophobia: frica morbidă de a dansa.

■ „Berarii londonezi au inventat băutura perfectă, realizată în funcție de ADN-ul fiecărui. Băutura asta este un fel de Ferrari al băuturilor alcoolice! Producătorii de la berăria londoneză Meantime Brewery au dat lovitură: clienții le trimit o mostră de salivă, e prelevat ADN-ul și apoi produc berea perfectă pentru codul lor genetic. Deranjul costă pe măsură: 31.704 dolari” (Click, 2016).

■ Copiii nu cunosc banalitatea, întrucît întreg realul le apare scaldat într-o festivă noutate. Obiectul percepției infantile este exclusiv ineditul. Inocența paradizică e incompatibilă cu ponciful, o dovadă aceasta a uzurii morale de care nu suntem scutiți mai tîrziu, care se insinuează treptat în conștiință. Orice noutate are capacitatea de-a dizolva locul comun, nu în ultimul rînd cea a actului creator. Creația nu s-ar putea produce decît pe fulgurațiile unei candori care se convertește mirabil în stil.

■ „Dacă nu ai suferit niciodată, înseamnă că nu ești binecuvîntat” (Edgar Allan Poe).

■ „Actuala epocă, Holocenul, reprezintă 12.000 de ani de climat stabil, care a început de la epoca de gheață și a durat pe tot parcursul dezvoltării civilizației umane. Dar continua accelerare a emisiilor de dioxid de carbon și creșterea nivelului mării, dispariția tot mai multor specii de viețuitoare și transformarea terenurilor prin despădurire și dezvoltare imobiliară marchează sfîrșitul actualei epoci geologice, susțin experții. Pămîntul este atît de profund schimbat, încît Holocenul trebuie să-i facă loc Antropocenului.

«Importanța Antropocenului constă în faptul că pune sistemul Pămîntului pe o nouă traiectorie, din care facem parte și noi, desigur», spune prof. Jan Zalasiewicz, geolog la Universitatea din Leicester și președinte al Grupului de lucru asupra Antropocenului care și-a început activitatea în 2009. (...) Dovezile impactului umanității asupra Pămîntului sunt copleșitoare, dar schimbările sunt relativ recente în termeni geologici, pentru că o eră geologică are de obicei zeci de milioane de ani. Tocmai pentru că există critici care susțin că Antropocenul este prea scurt ca eră geologică, Jan Zalasiewicz a explicat că multe dintre schimbările petrecute în această perioadă sunt ireversibile. Pentru a defini o nouă eră geologică, trebuie găsit un semnal care s-a petrecut la nivel global și care rămîne încorporat în viitoarele înregistrări geologice. Pentru Antropocen, cel mai bun candidat pentru a fi considerat scînteia de lansare îl constituie elementele radioactive eliberate de testele bombelor nucleare, care au fost transmise în stratosferă înainte de a coborî pe Pămînt. Alți specialiști consideră că un astfel de semnal poate fi și smogul, carbonul nears eliberat în atmosferă de centralele electrice sau poluarea cu plastic, aluminiu sau particule de beton, ca și nivelul ridicat de nitrogen și fosfații din sol, derivați din fertilizatorii artificiali” (România liberă, 2016).

■ Cameleonica tăcere. Aceasta poate fi calmă, dramatică, virtuoză, senzuală, vinovată, sapiențială, stupidă, apăsătoare, insidioasă, aluzivă, categorică, evazivă, capitulară, triumfală, sănătoasă, maladivă ș.a.m.d. Concurînd, nu o dată cu succes, vorbirea, astfel cum amorul concurează forma și întunericul lumina, din ele născute.

■ Carol Mălinescu despre „tăierea

porcului”: în popor se crede că acest animal, îndeobște zgomotos, se cufundă premonitor în tăcere cu cîteva ore înainte de-a fi sacrificat.

■ Temperanță? În România, consumul anual de vin este de numai 25 litri pe cap de locuitor, în raport cu media europeană de 50 litri.

■ Cunoașterea poate fi dureroasă sub o dublă înfățișare: în sine și prin experiența care a făcut-o posibilă. Întrucît experiența de natură morală poate deveni rebelă față de o cunoaștere resimțită ca opresivă. Eu unul, de pildă, am uitat tot ce-am învățat în liceu la unele materii ale secției reale, căci una umanistă nu exista în urbea mea. Mai bine zis am „tocit” cu vană ambiție de premiant întii, în acel „cimitir al tinereții mele”...

■ „Cel dintii care a numit dinții perle a fost un geniu, ultimul care o repetă este un imbecil” (Umberto Eco).

EL GRECO

■ A. E.: „Ai atîtea deschideri spre Dumnezeu, inclusiv grație animalelor tale dragi. De ce te plîngi?”. Nu mă plîng. Plîng.

■ „Din ce în ce îmi dau seama mai mult că prietenul meu este Cîinele cu ochi blînzi” (G. Călinescu).

■ Afecte egotice, contractate aidoma strînsorii unui pumn. Și afecte destinse, dăruitoare, aidoma unei palme întinse, cu semințe pe suprafața sa pentru a fi ciugulite de păsări.

■ „Joe Chandler este singurul american care nu știe cine a cîștigat alegerile prezidențiale. La o lună de la desemnarea cîștigătorului, bărbatul din Georgia încă încearcă să stea departe de rezultat. Văzînd că toți prietenii ardeau de neliniște în ziua alegerilor, el a vrut să reziste fără să afle cel puțin 24 de ore. Se pare că soluția aleasă i-a făcut atît de bine, încît acum nu mai vrea să afle cine e președintele ales. Bărbatul lucrează la domiciliu, iar cînd iese din casă își pune căști și o pancartă cu mesajul «Nu știu cine a cîștigat și nici nu doresc să află. Vă rog să nu-mi spuneți»” (Adevărul, 2016).

■ Acribia inimii.

■ Adîncimi care au un statut personal și altele anonime. Te odihnești de cele dintii, contemplîndu-le pe celelalte.

■ Numai din colaborarea spusului cu nespusul poate prinde ființă poezia, nespusul reprezentînd garantul spusului. Nespusul care, aidoma vîntului, nu are margini.

■ „Dacă acea emoție a artistului denumită inspirație nu s-ar întrerupe niciodată, n-am putea trăi” (Ceaikovski).

■ O operă de artă a lui Dumnezeu nu e oare faptul că momentele de viață ale lumii sunt irepetabile?

Aglomerîndu-se, decepțiile raportului cu lumea duc la o decepție de sine a eului, deoarece acesta nu poate a nu se simți, instinctiv, complice cu lumea.

aforisme

Nicolae Oprea

Foto: Liviu Ioan Stoiciu

Nicolae Oprea

Slobod la gură și mucalit incurabil – cum se auto-caracterizează -, Valeriu Armeanu realizează în dialogul său (cu cititorul), narativ și dramatic, mixtura expresivă dintre documentul istoric și anecdota savuroasă. Dincolo de mărturia istorică, valoarea povestirilor cu suport confesiv derivă din frazarea păstoasă, inflamată în registrul pamfletar (apelând adesea la expresia cu iz balcanic) și umorul negru cultivat prin deprindere organică.

CRONICI

Cronica întârziată

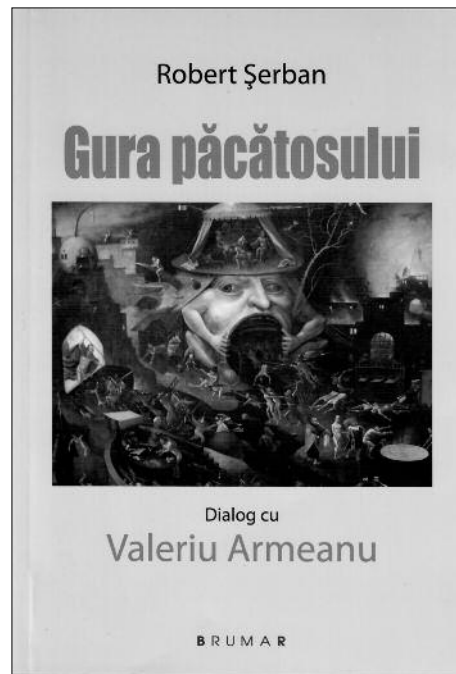
Poet din prim-planul promoției nouăzeciste, Robert Șerban s-a remarcat, în ultima vreme, și prin inițiative editoriale ieșite din comun la *Brumar*-ul din Timișoara de adopție. Cum este această carte-dialog, *Gura păcătosului*, rodul convorbirilor de la distanță cu un poet marcant din orașul natal Drobeta-Turnu Severin, Valeriu Armeanu. Rodul colaborării este un volum secvențial din sfera memorialisticii care pune în relief nu atât verosimilitatea istorică, cât harul de povestitor cu expresie plastică al memorialistului improvizat. Ideea provocării interlocutorului său (prin e-mail) înzestrat cu memorie fabuloasă și biografie spectaculoasă îi este sugerată lui Robert Șerban de volumul de povestiri publicat în 2013, *Ghiaurul*, al poetului convertit la proză; mai cu seamă după „mascarada” din 1989, cum spune autorul ironic. Astfel, după doi ani de convorbiri neconvenționale, 2013-2014, cartea va apare în anul din urmă, tot la „Brumar”, cu un an înaintea dispariției scriitorului severinean. Mai tânărul poet a fost fascinat încă din adolescență de „eroul” său, cum mărturisește în *Cuvânt înainte*: „Dar Valeriu Armeanu nu era doar barometrul exact și plin de haz al unei vieți tot mai închise la culoare, tot mai sărace și tot mai urâte. Nu era doar omul care avea curajul să-l înjure pe Ceaușescu pe stradă, cu voce tare, ca să dea salvare și credibilitate unor relatări, nu era doar un imitator extraordinar al personajelor ce apăreau des în cele două ore de program TV, ori al unora din lumea literară, nu era doar un om căruia părea că nu-i pasă de prea multe lucruri, ca și când n-ar fi avut nimic de pierdut, ci și un poet pe care l-am îndrăgit de la prima lectură.” Simptomatic, poetul considerat unul dintre cei mai valoroși scriitori olteni debuta editorial, cu *Să visăm*, în 1970, anul nașterii lui Robert Șerban.

Deși a participat dezinvolt la turneele Cenaclului „Flacăra” de „Cântarea României”, Valeriu Armeanu s-a ferit să urmeze exemplul mentorului său în direcția „poemelor de serviciu”, manifestându-se temerar ca un anti-comunist în stare latentă. Revolta lui se consuma îndeobște pe cale orală și numai între convivi sau prieteni. Cum scrie acum, la ora spovedaniei, ura lui aproape viscerală față de „trântorii de la partid” l-a păzit de compromisuri: „Eu i-am urât pe comuniști din adâncul sufletului. De la ei am învățat ce este ura și le-am întors ura cu vârf și îndesat. Între mine și ei a stat întotdeauna un zid. De la ei am învățat cum se manifestă metabolismul minciunii, pentru că minciuna s-a dovedit până la urmă a fi satârul comunismului.” În termeni asemenea este văzut retroactiv comunismul românesc: „Pentru români, comunismul a fost ca o Siberie care a rătăcit drumul spre Sahara. Dar nenorocirea comuniștilor a fost alta: deși se considerau oameni cu dosare curate, au avut mereu mâinile murdare și chiar pătate de sânge.” Germeii sentimentului de respingere a regimului totalitarist se află într-o scenă din copilărie relatată cu autentic patetism. Povestitorul își amintește cum familia sa de țărani se întoarce de la treierat cu sacii goi, fiindcă „tâlharii de comuniști” opresc tot grâul pentru „cote”: „Apoi tata a pus capul în pământ și a plecat spre casă. Ținea sub braț, bine împăturit, câțiva saci goi în care ar fi trebuit să fie grâu, grâul trudit și secerat de mâinile tatei, ale mamei și ale bunicii. Dar nu, în acei saci foșnea doar umbra grâului, legănat de vânturile fierbinți ale sudului... Și poate că nu era doar foșnetul grâului, ci chiar obida

Povestiri în dialog

broboanelor de sudoare în care zăcea măreția pâinii.”

Nu l-am cunoscut pe Valeriu Armeanu – în cei patru ani de trai amarnic în Turnu Severin – decât prin intermediul mitologiei cotidiene a urbei literare, fiind recunoscut ca personaj pitoresc și prieten/ cirac devotat al lui Adrian Păunescu. Spre a mă aclimatiza cu geografia adoptivă, îi citisem al doilea volum, *reportajul liric* din 1974, despre Hidrocentrala de la Porțile de Fier, *Imn la Cetatea Luminii*, care

nu mă impresionase defel. Nici nu aveam timp de confrerii, cu programul meu infernal de profesor navetist. Singurul scriitor cu care m-am împrietenit a fost regretatul Nicolae Calomfirescu, un prozator lansat în faimoasa serie girată de D. R. Popescu la Editura Dacia din Cluj. Ca inspector de Română, el mă ajuta în fiecare toamnă să aleg naveta cea mai ușoară; vorba vine, nefiind deloc ușor să parcurg zilnic un drum cu autobuzul de 30-40 de kilometri (la Godeanu sau Pătulele). Datorită lui, l-am cunoscut pe celebrul scriitor-avocat al Severinului, Romulus Cojocaru. Pe poezii Ileana Roman și Victor Rusu îi admiram de la distanță în sala de lectură a Bibliotecii Județene. Toți aceștia sunt portretizați cu peniță ascuțită de poetul-povestitor. Profilurile lor sunt conturate cu accente morale nu știu cât de îndreptățite. Începând cu „cel mai hazos dintre literații Severinului”, Cojocaru: „Era un histriion, în felul lui, dar avea o meteahnă: intrigile și mânăriile de prin sălile tribunalului, când presta ca avocat, le transferase în viața cenaclului. De multe ori, simțea nevoia să ne încaiere, să se țină de zurbalăcuri.” Adăugând, cu tușe păstoase, în limbaj neaoș: „Este un om țăfnos, iar când se supără, face ca o cloșcă pe cuiabar. Hălălăie și o dă pe haraiman, de nu te mai spală nici Dunărea de ocările lui.” Portretul Ileanei Roman este hașurat cu vădită antipatie: „...a rămas consecventă unui limbaj agresiv. Ea nu a avut niciodată capacitatea să ducă un dialog sub imperiul confreriei. A simțit mereu nevoia să dea cu copita, atunci când nu mai avea argumente, lăsând să se vadă tarele unor păcate mai vechi.” Mai concesiv pare să fie cu prietenul Rusu: „Victor era un om talentat și citise multă literatură de calitate (...) De la el am învățat multe chestiuni care țin de taina sfântă a poeziei adevărate. Dar, dacă poezia lui a stagnat, mă văd obligat să fac o mărturisire sinceră. Victor Rusu nu s-a luat în serios, astfel că a încremenit într-un proiect care putea să fie frumos.” Portretele confrăților înclinând spre caricatural, sunt

încadrate mai totdeauna în rama unor *pățanii* impregnate de senzațional. Au prioritate amintirile încărcate cu picanterii.

În urma provocării insistente a lui Robert Șerban, mare parte din povestirile înrămate în *Gura păcătosului* se referă la Adrian Păunescu și fenomenul *Flacăra*. Este cel puțin ciudat pentru un anti-comunist declarat, precum Valeriu Armeanu, tentativa de a justifica pactul cu diavolul încheiat de poetul „captivat de Ceaușescu”, pentru care bolșevicii reprezentau „o atracție irezistibilă”. Aș reține relatarea de martor ocular la evenimentul tragic din 1985 de la Ploiești care conduce la desființarea Cenaclului „Flacăra” și demiterea lui Păunescu de la revistă („omul care fusese atașat trup și suflet partidului”, cum se recunoaște). Este momentul când „forța magică” probată de Adrian Păunescu în spectacole faraonice este învinsă de forțele naturii dezlănțuite: „Plouă din ce în ce mai tare. Este o ploaie de vară, cu bulbuci. O rafală de vânt ne ia acoperișul la scenă și îl trânteste la pământ. Spectatorii intră în panică. Sunt foarte mulți copii. Se aud țipete. Ploaia cade fără milă, în timp ce vântul face ravagii. Cei din stadion se sperie și fug spre ieșiri, dar acolo sunt doar grilaje cu o deschidere îngustă, cât să încapă un om. Lumea se îngheșuie cu o disperare de neînțeles. Spiritul de turmă este mai puternic decât rațiunea. Fete și băieți sunt striviți în grilaje. Presiunea este mare, insuportabilă. Adrian Păunescu oprește spectacolul. Vrea să mai spună ceva, dar constată că nu mai are sonor...” ș.a.m.d.

Slobod la gură și mucalit incurabil – cum se autocaracterizează -, Valeriu Armeanu realizează în dialogul său (cu cititorul), narativ și dramatic, mixtura expresivă dintre documentul istoric și anecdota savuroasă. Dincolo de mărturia istorică, valoarea povestirilor cu suport confesiv derivă din frazarea păstoasă, inflamată în registrul pamfletar (apelând adesea la expresia cu iz balcanic) și umorul negru cultivat prin deprindere organică. Oralitatea stilului e conferită de mulțimea expresiilor populare sau, pur și simplu, oltenisme de genul: „Și du-te vreme, vino vreme, timpul trece, timpul geme, trecătură prin izmene”; „Uite, scârț, Marișo, că iar ți-au căzut sprâncenele în varză”; „s-a dus puiul cu ața”; „călci în bălci, un dulău cu iz de părci” etc.

Biblioraftul cronicarului:

- Marian Drăghici, *Lunetistul & Cocoșul de tablă*, ed. a II-a revăzută, Ed. Tracus Arte, 2016;
- Aurel Pantea, *Opera poetică*, ediție îngrijită și prefată de Al. Cistelean, Ed. Paralela 45, 2016;
- Liviu Ioan Stoiciu, *Opera poetică*, vol. 2, Ed. Paralela 45, 2016;
- Andrei Zanca, *Cronica unei tinereți*, vol. I-II, Ed. Grinta, 2015;
- Gellu Dorian, *Cartea de la Uppsala*, roman, Ed. Cartea Românească, 2016;
- Ioan Lazu, *Jurnale: 1. Ecografia fantasmei; 2. Omul bun are timp pentru toate*, Ed. Semne, 2016;
- Cornel Nistea, *Ieri a fost duminică*, schițe, nuvele, povestiri, Ed. Tipo-Rex, 2016;
- Nicolae Georgescu, *Din misterele literaturii române, Ediția principeș Eminescu*, Ed. Bibliotheca, 2016;
- Rodica Lăzărescu, *Invitație la confesiuni*, Ed. Vatra Veche, 2016

Nicolae Georgescu

Filo-logice

Iarăși despre postumele eminesciene

După cum se știe, manuscrisele rămase de la Mihai Eminescu au fost donate Academiei Române de către păstrătorul lor, Titu Maiorescu, în 1902, iar înaltul for

științific și cultural le-a încredințat spre păstrare Bibliotecii Academiei Române, cea mai importantă instituție aflată în subordinea sa. Aici au fost primite și, conform uzanțelor bibliotecărești, caietele s-au ștamplat și numerotate mecanic, filă cu filă, după care au primit cotă – iar teancurile de foi au fost legate de asemenea în volume maniabile, în ordinea aflată, după ce a fost numerotată și ștamplată fiecare filă în parte, primind de asemenea cotă. Încă din timpul prelucrării evidențelor primare, aceste manuscrise au fost cunoscute de către Nerva Hodoș și Ilarie Chendi, bibliotecari la Biblioteca Academiei Române, dar și de către I. Ar. Rădulescu-Pogoneanu, apropiat al instituției; toți trei au descifrat unele poezii eminesciene și le-au publicat în revistele „Sămănătorul” și „Convorbiri literare”. Ilarie Chendi este acela care a organizat întregul material pentru publicare în ediții. El a operat și prima tăietură în interiorul postumelor eminesciene, separând ceea ce el a numit „Literatura populară” de restul poeziilor. Astfel, în 1902 a apărut mai întâi Mihai Eminescu: *Literatură populară*, ediție după manuscrise de Ilarie Chendi, iar apoi, la câteva luni distanță, M. Eminescu: *Poezii postume*, cu prefața de Nerva Hodoș. În 1905, după moartea lui Neva Hodoș, același Ilarie Chendi reia ediția fostului său coleg, adăugându-i multe alte poezii inedite, și specificând, între altele: „Ca și cea dintâi /ediție/, ea /ediția de față/ are un caracter provizoriu și nu vrea să fie decât o tranziție la o ediție critică definitivă.” Înainte de Primul război mondial postumele eminesciene au fost primite cu rezerve de către critică, editorii lui Eminescu (Ioan Scurtu, Constanța Marinescu, A. C. Cuza) preferând să aleagă numai câteva dintre ele și să le adauge antumelor. Adevărată campanie pentru postume o începe G. Călinescu, în 1932, mai întâi prin presă („România literară”, „Adevărul literar și artistic”, „Viața românească”), apoi în masivă sinteză a sa *Opera lui Mihai Eminescu* (Vol. I-V, 1933-1936). De literatura populară se ocupă separat (în sensul clasificării lui Ilarie Chendi) D. Murărașu, în ediția comentată M. Eminescu, *Literatură populară*, 1936. În perioada interbelică și în timpul celui de-al doilea Război mondial mai publică unele postume în edițiile lor: G. Bogdan-Duică, C. Botez, G. Adamescu, Mihail Dragomirescu, N. Iorga, Perpessicius, Al. Colorian, Gr. Scorpan, I. Crețu - dar adevăratul întemeietor al domeniului este Perpessicius, în 1952, cu vol. IV al ediției sale: M. Eminescu *Poezii postume*, Ed. Acad., 1952, urmat de notele și variantele din vol. V (1962) și de (tratată iarăși separat) *Literatură populară*, din vol. VI, 1963. Perpessicius fructifică și completează campania lui G. Călinescu pentru editarea, cunoașterea, studierea și situarea în rândul operei poetice majore a poeziei postume eminesciene. După el, tema a fost reluată sporadic, cele mai importante contribuții în domeniu fiind aduse de către D. Murărașu, Aurelia Rusu - dar mai ales de către colectivul de la Muzeul Literaturii Române începând cu 1977, anul când ediția Perpessicius a fost reluată. Cu totul deosebite sunt contribuțiile lui Petru Creția - dar și cele ale lui D. Vatamaniuc, ale Oxanei Busuiocanu și ale Aureliei Creția.

Deși edițiile poeziei postume eminesciene sunt multe la număr, totuși trebuie spus că nu seamănă una cu alta nici ca organizare a materialului, nici ca ordine, nici ca text. Nu avem o ediție „nec varietur” a postumelor eminesciene. Nu s-a instituit în acest domeniu, nu s-a resimțit necesitatea pentru aceasta, practica citării predecesorilor, astfel că din ediția Perpessicius, de pildă, nu aflăm decât întâmplător, când editorul consideră de cuviință să arate, cum a citit cutare text manuscris eminescian Ilarie Chendi, Nerva Hodoș, I. Scurtu, C. Botez, G. Călinescu, etc. Nici din ediția Petru Creția nu aflăm lecțiunile anterioare. Aceste negații nu vor să spună mai mult decât spun. Fiecare editor în parte este cufundat în textul manuscris eminescian și oferă varianta sa de lectură, pe care o girează cu propria-i personalitate (prin studii, separate de ediții, prin probitate profesională recunoscută, etc.). Pentru marelui public s-a instituit, la noi, ediția a II-a a lui

Perpessicius, cea scoasă la Editura Minerva în 1964, cu textul filtrat prin reformele ortografice și, desigur, cenzurat din rațiuni ideologice.

Avem de-a face, practic, cu un tezaur de interpretări eminesciene - neorganizat, însă. Este o energie imensă a editorilor lui Eminescu - și această energie se pierde în latențe, nu e pusă la lucru. Poate că nici n-am fi avut nevoie să folosim această energie oarecum „naturală” (care intră, adică, în natura lucrurilor, face parte din viața manuscriselor eminesciene) - dar, iată, recenta editare a caietelor eminesciene în ediție fotoprintată ne obligă la responsabilitate. Scrisul eminescian nu mai este închis în manuscrisele de la Biblioteca Academiei Române - s-a deschis către public, stă la îndemâna oricui să-l vadă, să-l citească, să-și facă propria strategie de înțelegere a operei poetului. Am accentuat, în studiile și articolele mele, că editarea acestor caiete pune în paranteză, pentru un timp, edițiile tipărite, cere confruntări, verificări, reformulări în toate privințele: ale textului, ale ordinei, ale afilierii manuscriselor, ale ierarhizării variantelor, versiunilor, bruioanelor, chiar ale cronologiei. Știm că Perpessicius ajunsese să poarte, pentru citit, două perechi de ochelari puse una în fața alteia, în prelungirea cărora folosea lupe de diferite puteri de mărire; uneori apela la doctori și, mai ales, la farmaciști, al căror scris se știe cât de încălțit este, pentru a-i sugera descifrarea unui cuvânt eminescian. Astăzi, când vedem cât de repede mărește calculatorul scrisul eminescian, cât de simplu se înlocuiesc, adică, uneltele văzului, ne doare sufletul, ca să zic așa, că trebuie să verificăm „avec du mécanique” efortul viu, „le vivant”, al marelui editor - dar situația ne impune acest lucru. Perpessicius (ca să păstrăm cazul său) știa mai bine decât oricare altul efortul înaintașilor săi - și, dacă nu menționa peste tot unde se desparte de ei la citirea unui cuvânt sau a unei fraze, era pentru a nu-i anula, a nu-i leza în istorie.

Ar fi vorba, așadar, de cufundarea ediției Perpessicius în scrisul eminescian din care s-a născut. Metaforic vorbind, e ca și cum ai pune într-o apă sărată o statuie din sare: cât de saturată este apa, cât se va deforma statuia, cât va rămâne întreg din ea. Vremile care vor veni trebuie să verifice și acest lucru.

Dar ... de ce să facem un caz din Perpessicius? Și ceilalți editori ai lui Eminescu au avut privilegiul acesta al cufundării în scrisul poetului, au avut bucuriile lor în descoperiri fascinante, au trecut prin aceleași piedici, prin același timp, prin aceeași istorie a receptării poeziei eminesciene, au avut aceleași îndoieli, au stat în fața aceluiași aporii. Este nevoie, așadar, de verificarea întregului corp al editorilor lui Eminescu. Într-o cercetare aplicată, științifică, lucrul trebuie să înceapă mai întâi cu verificarea lor între ei. Metoda comparativ istorică ne va ghida în această întreprindere - la capătul ei, întrevăzut peste câțiva ani buni de confruntări continue, complete, văzând necesitatea unei ediții ferme, critice în sens filologic (adică: notând toate diferențele după stabilirea unui text de bază), a poeziei postume eminesciene. Desigur, în zona postumelor nu putem vorbi de o voință auctorială, a poetului însuși, în privința textului său - pentru că este un laborator în care munca a încetat brusc. Dar se poate stabili, cel puțin, un consens - care va avea autoritate, deoarece se bazează pe intelectuali de mare clasă, editorii lui Eminescu.

Un singur exemplu dorim să aducem în sprijinirea ideii noastre (din multe exemple pe care le-am notat în fișe de-a lungul a doi ani de verificări prin sondaj): sonetul „Stau în cerdacul tău”. Se găsește doar într-un manuscris, Nr.2279,45-44.

Aici, din fericire, în nota de prezentare, Perpessicius face referire la edițiile Hodoș și Chendi, dar în comentariul său se strecoară o mică inadvertență: „Lecțiunea greșită (...) e în versul 9 : *L-ai aruncat pe umeri de mirare*, ceea ce e un non sens, în loc de *L-ai aruncat pe umeri de ninsoare*” (O.V, p. 406). În edițiile citate este cu singularul: „pe umăr de mirare” - și astfel s-a păstrat versul în toate edițiile, până la Perpessicius. Să fim dreți: la singular, *umăr de mirare*, este o metaforă poetică; la plural, cum citează Perpessicius, încă este o metaforă poetică - dar atenuată întrucâtva prin descriere. Oricum, editorul nu este tocmai corect. Avem, iată, manuscrisul - pe care-l mărim cu ajutorul calculatorului:

Pluralul *umeri* se vede foarte clar (șters deasupra: *pe umerele*, și mai clar), nu cred că e

Poemul de colecție

Gellu DORIAN

NU SCRUI ZILNIC POEME ATÎT DE FRUMOASE

Nu scriu zilnic poeme atît de frumoase ca acesta, nici nu pot fi în fiecare zi atît de generos ca Dumnezeu care lasă fiecăruia după puterea de a lua și înțelege,

nici măcar nu stau zilnic în cîrciumă cum cred unii că stau poeții risipindu-și zilele, nefericiți și singuri,

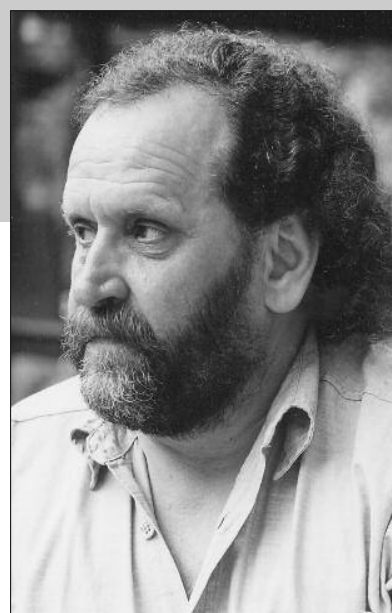
nici la biserică nu merg în fiecare duminică, deși de luni pînă sîmbătă e duminică, iar de cum se face lumină afară, nu de fiecare dată mă pot bucura de ea,

nici de fiecare noapte nu m-am bucurat, cum nu m-am bucurat de toate femeile din viața mea, care nu de fiecare dată a fost a mea, alții mi-o trăiau și-mi ofereau și mie cîte o bucuțică din ea care de regulă era tristă ca un copil abandonat în alt nume la care va răspunde nu așa cum ar fi răspuns la adevăratul său nume,

uneori mă priveam în ochi ca pe un străin care-mi cerea de odihnă, oasele îi sunau ca niște xilofoane la care cîntau degetele purtate de vînt prin pustiuri -

atunci era bine, era frumos, eram fericit,

dar asta, nu, nu mi s-a întîmplat mie.

nevoie să-l suspectăm pe Hodoș, și apoi pe Chendi, că n-au citit bine. Dimpotrivă, s-a vrut singularul pentru întărirea sensului metaforic. În privința lui *mirare/ninsoare*, se vede cât de rapidă este scriitura. Avem, așadar, dreptul să considerăm că primii editori ai textului au interpretat- în favoarea poeticității, a lui Eminescu deci, dar au interpretat.

Începutul acestui text, cu atâtea tăieturi și rescrieri, se regăsește, însă, altfel în Ediția Petru Creția (Humanitas, 1994, p.181): „*Stau în cerdacul tău...Era senină / Deasupra noaptea... arbori se întind...*” (și Perpessicius transcrie astfel, dar ca al doilea etaj al textului, la variante, în vol. V, p.407) - însă în Ediția MLR din anul 2000 (girată de același Petru Creția) se revine la incipitul tradițional. Petru Creția nu notează opțiunea - dar se bazează, cum observăm, ferm pe manuscris, unde termenii tradiționali sunt tăiați, alegând ce rămâne scris curat. Perpessicius lasă incipitul în tradiția Hodoș-Chendi, care alege ce tăiase poetul: „*Stau în cerdacul tău... Noaptea-i senină / Deasupra-mi crengi de arbori se întind...*”

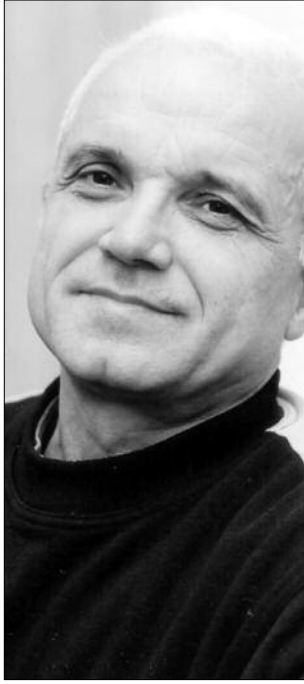
Tendința de a contura o tradiție este vizibilă la editori, ca și aceea de a face mici corecțiuni; ei trebuie doar puși în relație, în comunicare la vedere, unii cu alții -altfel, stau în comunicare internă, în dialog interior.

Printr-un procedeu comparativ (cu extinderea comparației la toate edițiile făcute după manuscrise) similar trebuie analizate toate postumele eminesciene, stabilindu-se un text - dar punându-se alături variantele editorilor. Se va atrage, apoi, atenția asupra versiunilor care au dreptul de a fi variante și de a figura în registrul operei majore. Eminescu însuși numește „Varianta aceeași poezii”, „Altă variantă”, „Altă variantă” cele trei poezii „Mai am un singur dor” ce se succed după cea eponimă. Avea, deci, sentimentul ferm al variantelor ca texte definitive. În manuscrisele sale sunt variante definitive la „Glossă”, la „Odă (în metru antic)”, la „Veneția”, etc. - ce au dreptul să iasă din subsolul ediției Perpessicius, unde sunt trecute cu literă mică, și să stea ca poezii de prim rang între celelalte. Marele editor însuși spunea că discuțiile despre versiune, variantă, bruillon, ciornă la Eminescu trebuie să stabilească definitiv statutul unor poezii postume. Aceste discuții nu s-au purtat cu sistem, ci doar sporadic - și le vom urmări, desigur, în cercetarea noastră interdisciplinară.

Deși edițiile poeziei postume eminesciene sunt multe la număr, totuși trebuie spus că nu seamănă una cu alta nici ca organizare a materialului, nici ca ordine, nici ca text. Nu avem o ediție „nec varietur” a postumelor eminesciene.

litere

Liviu Ioan Stoiciu

Dus la paroxism

Îl vede de departe cum tunde oaia — trântit
la pământ, cu ochii oriunde, numai la oaie nu. Își dădea
ochii peste cap. Dar, ce, bă, ți-e scârbă de oaie?
Unde ți-e mintea? Apoi, lasă-mă în
morții mei... Ia! Se apropie la un metru. Ia și bea
o gură de palincă, îi întinde plosca, dar el
dă din cap, nu bei? Am crezut că ești o arătare, dar văd
că ești de-al nostru. Cum o fost până
acum? Bine? Cu oaia în brațe... Mânca-le-ar lupul de oi,
că tare le mai place să stea la tuns... Hai
noroc! Dar la ce tot uiți?
Ce-s alea? Alea, bre, bântuilele? Din văzduh? Alea

plâng și gem de la morminte și până
în centrul satului — și te duc la paroxism, la intensitatea
voinței și a dorinței,
a sentimentelor, aspirațiilor, poftelor
și lăcomiilor...

Mari viziuni

Au îmbătrânit o dată cu noi, asta e explicația, ascultă
ce-ți spun eu. N-au rămas decât resturi,
marile viziuni pentru mine erau în secolul trecut pe toate
drumurile, miroseau frumos, acum nu
mai sunt nicăieri, numai vârsta e de vină? O fi de vină și
mâncarea proastă... Sărut mâinile, îl căutam
pe domnul doctor psihiatru... Pofțim? A murit? Dumnezeu
să-l ierte... Ce-ți spuneam eu că trăim pe
altă planetă, am greșit direcția, trebuia să luăm tramvaiul

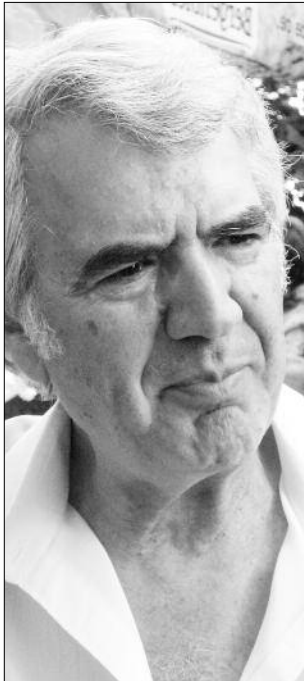
invers... Mă iertați, înainte lucrurile
aveau o legătură între ele, un rost, acum totul e
desperecheat, unde întorci
capul vezi mortăciuni pe picioare, „zombi”, strâmbi din nas,
s-au uzat simțurile, ești întrebat: ce-ai
închis în acel obiect? Nu auzi că plânge? Dă-i drumul!
Nu întrebă dacă vrea să fie liber
sau dacă nu cumva plânge fiindcă e nefericit... A

doua zi, dimineață, nu
și-au mai amintit de nimic: au băut într-un bar din
zona Gării de Nord până la ora 2,
când s-a închis.

N-are umor

A venit rândul morții. A tot ezitat, că e tânăr
încă, de ce să se arunce de la etajul 9?
Mai bine să se interneze la spitalul 9. Ba, dacă n-ar locui
la București, ci la New York, ar putea să
se arunce de la etajul 99... Oare? N-are umor. Dimineață,
după tabieturi, a uitat să se dea cu
capul de pereți, a citi o rugăciune: e semn că i se apropie
ziua, trebuie să se împace cu el întâi. E supărat
rău pe toți, s-a izolat la maximum, nu
mai vrea nimic de la nimeni, așteaptă doar „un semn din
abis”, care nu mai vine... Mereu
se trezește vorbind singur: „tu de lapte, tu de furcă,
tu de sapa, tu de mătură” — toate
femei, pe care le-a iubit în tinerețe, azi în vârstă! Dacă
le întâlnește, le întreabă: „Nu mergem
diseară să facem o groapă?”

Radu Cange

A fost

Nu-s Shakespeare să te-nvârt pe două rime,
Nici Dante să te-mbăt cu violete,
Sunt un bărbat ce vrea să te-nlumine,
Să te dezvăluiească de secrete.

Cât stai în umbra lunii sau în soare,
Nimic nu-mi spui - și nu te cred, ce-ai spune ;
Privirea ta și falsă-nfiurare
Sunt poate botezate cu un nume.

Oricine-ai fost - și carne și delir,
Înfumurarea-ți se citește bine,
Cum aș citi o notă în clavier
Sau în istorii câteva ruine.

Erai un arc ce tremura în pat ;
A fost demult, da, chiar a fost odat'.

Mai uit

Mai uit o moarte, mai petrec un vis,
Așa îmi trece viața, printre zile,
Când călător mă simt înspre abis,
Când sunt sătul de clipele umile.

Mai uit o bîrfa, de la un ratat,
Aș vrea să râd, dar, zău, îmi este milă ;
Aș vrea acum un soare legănat,
Că, fără scop, de toate îmi e silă.

Aștern un vers - o mană pentru mâine
Și un îndemn c-am să mai prind o zi ;
Această mană îmi va fi o pâine,
Și-un curcubeu în zori mă va trezi.

Dar mă împac, sunt generos din fire,
Și-ntr-un târziu, aștept o mîntuire.

Să pot deschide

Fricos, că s-ar putea să mor curând,
N-am liniște și mă dopez cu fapte,
Căci n-aș vrea s-aud rima suspinând,
Și nici de sus să-mi cadă stele coapte.

De-aceea, mă înalț ți pot oricând,
Slovă să fur din aripă de sfânt,
Fricos, că am să pot muri curând,
Să las și eu o urmă pe pământ.

O, de m-aș lăfăi în multe haruri,
Ca pictor, arhitect sau ... bostangiu,
Nu mi-aș mai pierde noaptea prin coșmaruri,
Nici n-aș visa vreun cer liliachiu.

Ca Michel, m-aș urca pe schele-n bolți,
Să pot deschide geniale porți.

Și aș ști

Nici oboseala nu-i odihnitoare,
Nici viu nu mi se pare cel ce moare,
Nici timpu-n iarnă nu-i prieten bun,
Și nici acel pe care mă răzbun.

O, dac-ar fi să fiu un înger, poate
Mi le-aș ierta pe multe de păcate,
M-aș însura, precis, cu-o fată mare
Și n-ar mai fi motiv de răzbunare.

Ori popă m-aș ajunge sau diac,
Mi-aș fi odată-n, fine, și pe plac,
Și m-aș iubi și chiar m-aș respecta,
Și nu m-aș pomeni altminterea,

Cu vreun regret că n-aș ști să trăiesc,
Că vreau pe mine să mă fericesc.

Unde pleci

Obosită-i inima, se pare,
Și de gânduri, de-o iubire moartă ;
Viața ce se pierde-n depărtare,
E-o iluzie ce bate-n poartă.

Zvon și zgomot, urcă o sfidare
Înspre tine, toate laolaltă;
Viața ce se pierde-n depărtare,
Rătăcește înspre-o nouă hartă.

Te aduni cu tine, într-o seară,
Două voci și trupul tău stingher ...
Sânge lasă, - o rănită fiară-i
Soarta ce s-a vrut un giuvaier.

Unde pleci, de ce nu vrei să stai,
Clipă ce ai evadat din rai ?

De-a-ndaratele

Din plictis se prelinge delăsarea,
În picătură se prelinge marea
Și soarele mi se ascunde-n rază
Și-n asfințit se duce, nu viază.

Amoru-i prefăcut în simpatie,
Ce-adulmec eu ți-ar cam plăcea și ție ;
Azi calci o apă, mâine un izvor,
Pe ape, veșnic, ești un călător.

Și vine-o patimă care te fură,
Te pomenești în suflet cu-o arsură,
Te lași bătut și-n tine nu ai vlagă
Și nu-i femeie să-ți mai fie dragă.

Și, resemnat, n-ai cum să mai trăiești ;
Te-ai lepădat de multele povești.

Într-un târziu
- monolog -

pentru Cătălin

Nu mă lăsați să beau, că am să mor,
De dorul poeziei sau de viciu,
Vă rog să nu-l luați ca pe-un capriciu,
Că-n monolog aș vrea să mă cobor.

Și să mă fac, plângând, de trei parale,
Iar rima să mi-o smulg din piept, să zbor,
Acolo unde este un ponor ;
Prin gânduri, să mă plimb mai mult agale.

Să mor pe-un sân de fată, murmurând
Un vers, o rugă, poate un blestem,
Să văd un albatros zburând, zburând ;
Într-un târziu, la mine să mă chem.

Să nu au socoteală nimănui
Și-n codru să mă pierd, umblând hai-hui.

Țigara

De marinar lucid și călător,
Aș vrea să fiu, nu știu dacă se poate,
Sau albatros ori pescăruș în zbor,
Cu gând mereu spre lumi îndepărtate.

Mi-e teamă că pământul, sub picioare,
Pe care am să calc, nu prea mă știe ;
De-o fi străin, nu-i nicio alinare,
Și-aș sta ca un canar în colivie.

Și poate aș fuma duios țigara,
Plămâni să mi-i umplu de uitare,
Dar n-aș putea anume să-mi uit țara,
Că aș umbla nebun, spre alinare.

În zbucium și în pragul disperării,
Aș fi săratul și amarul mării.

doar mierlele sunt noi

Amețelile sunt aceleași în cerneală și în tot
Doar mierlele sunt noi, doar ele
fluieră și mă gâtuie

Or, eu sunt un guru al nerăbdării și-abia
mai pot
împleti câte-un coș de nuiele
când îngerul păzitor uită să suduie
de Sud și de Nord

Singur cu tine sub cort
mestecând Alimentul primitiv
în timpul pripășit pe la noi din vara
trecută

Vânt, uși ce se zbugiumă, chestiuni
corporale

La o adică, putem amâna – amânăm.
Ascultă
cum nu se întâmplă nimic
Doar funcția de adevăr mai caută
formele ei generale
cum zicea și un celebru campion
formulând Paradigma

cantilenă

Cât de idiot, Doamne, sunt
Nici o urmare nu mi se cuvine
trăind ca mâncătorii de unt
și fiind un fel de merinde

doar pentru morții duminicali
ai neamului meu pauper –
care-n cantina din cer
care în porturi hamali

Scrie subțire pixul meu nou
împins doar de mână și doar
de limba pe care un bou
(boul de mine) doarme-n moar

Ar trebui desigur încă un cânt
dar cine să-l facă acum
Mările Sarea Meduzele-s scrum
Aeru-i aer Pământul pământ

tu vrei

Tu vrei să prinzi o păpădie-n rime?
Dar asta e o culme de răbdare
din partea păpădiei călătoare
prin cerurile ce-n a lor desime

de viespi în aur doar ademenesc
–făcându-le un turbion de sare –
semințele-i ca niște puncte care
dau sens ascuns limbajului ceresc.

De asta nu e bine să faci rime –
Mai bine taci mereu cu descăpățănare
sau cel puțin vorbește ca și cum

ai fi o păpădie chiar acum
în volbura de viespi atât de mare –
departe de blândețe și cruzime!

caiet

Această lume, această lume – cum mă
iluzionez!

Sentimentul buneii futilități
e cel pe care-l dobândesc când ajung la
destinație cu pachetul de zahăr
ascuns prin falduri de sânge
Din când în când o foarte apropiată ființă
mă laudă

dacă spun ceva glumeț
Glume de duminică, desigur
Am timp să mă uit în viața românească:
coșmar uitat, uitat de tot

Ca și cum aş perfecționa bucla literei l mic
de mână

ca să nu rămână doar o linie verticală
Și mai e ceva: îndată după prânz un
baterist nebun (pleonasm)
exersează-nainte să scuture magnolia
abia-nflorită

clip

deschid fereastra turcoaz
apoi îmi pocnesc oasele
apoi e ziua unirii într-un bar din alba iulia
apoi scriu scrisori văcăreștilor dintr-un
bar din lisabona

apoi ce mi-e dat să văd, Doamne
putin dă de băut
trump dă de băut
urlă-amândoi să-i duc la casa lui iosif din
lunca vișagului
afară între timp plouă ninge
ramurile merilor perilor
se frâng de mere de pere
mă uit pierdut în blidul cu linte

sunt eu

oboseala de-a fi măr de-a fi păr într-o
livadă transilvană
mă dă gata și-s tot mai neîncrăzător
în rezistența corturilor noastre
deasupra cărora fâlfâie și pocnește
mainimicul

doar unu

Azi am uitat să merg la seminarul de
latină

Uite mă sună o măicuță și zice: noi
suntem doar trei
Și eu în gândul meu: și ce? eu sunt doar
unu

Spre miezul nopții ajung movilă grea de
sfeclă de zahăr
Pe străduțele noastre mulțimi plouate se
scurg
spre vechile pornografii

Pe masă doar atât: cuțitul și două mere
unu roșu
unu galben

și Unu străveziu în creier
se-nvârte-acolo liber
de orice gravitație

Dragă,

sunt aici în vecini într-o ogradă obscură
înconjurat de câini care latră bezmetic
și nu mai tac din gură

Din sinea mea i-aud și-mi zic
Nu se mai poate întâmpla nimic

Luna s-a răcit
Ploaia plouă
Toamna ne dă nouă
mere pere prune nuci

Ei, și-atunci de ce suntem noi
atât de hăbăuci

Lăsați – zice femeia de serviciu
Tot ce-i aici nu-i de-aici
E dintr-un alt film – ori poveste
Lăsați – zice, o să primiți noaptea asta
O veste ne-mai-po-me-ni-tă

**deschid
fereastra
turcoaz
apoi îmi
pocnesc oasele
apoi e ziua
unirii într-un
bar din alba
iulia
apoi scriu
scrisori
văcăreștilor
dintr-un bar
din lisabona
apoi ce mi-e dat
să văd, Doamne
putin dă de
băut
trump dă de
băut**

EL GRECO

Câinii latră
Fereastra ta-i pocnită și
mâine, ah, mâine
mă va lătra cumsecade ultimul câine

DE LA VORONEȚ SPRE VORONEJ (II)

(Jurnal cu Osip Mandelștam și Nichita Stănescu)

6.XI.2016

Poate că nu chiar de nenumărate, ci de multe ori am zburat cu avionul. Sau, ceva între multe și nenumărate. (Cine știe

ce se are în vedere când se spune: nenumărate... Pe când multe, cel puțin pentru mine, înseamnă: de câteva zeci de ori. Pentru că URSS era întinsă, pe la sud mai însorită, pe la nord mai ninsă...) Din câte îmi amintesc, prima oară mi s-a întâmplat să zbor, în iunie 1970, spre Kazan, cu escală la Donețk. Eram la Donețk. Eram într-un grup de studenți-colegi (chiar dacă de la diverse facultăți), învingători într-o competiție interuniversitară. Dar uite că abia peste patruzeci și cinci de ani aflu ceva, mai că incredibil, dar confirmat științific, inginereste. Un vecin de bloc, mai în vară, mă întrebă: „Ai observat vreodată o gaură microscopică, sfredelită în sticla hubloului de avion?” Surprins, am zâmbit a neîncredere, a: „Las-o, bade, pentru proști!” Însă fostul pilot mă sfătuie ca, la proximal meu zbor spre cine știe ce zări, să bag de seamă că chiar așa este, el nu glumește. În fine, am înțeles că acea găurică microscopică există cu adevărat, ea având o dublă menire. Primo, compensează diferența de presiune interior-exterior care, când avionul e la mare înălțime, e destul de apreciabilă, astfel că orificiul microscopic din sticla interioară a hubloului îi ajută sticlei din exterior să reziste. Plus că ingeniosul orificiu nu lasă geamul să se aburească.

Ei bine, de lucrul acesta mi-am amintit deja după ce așteptam în aeroportul Domodedovo din Moscova să vină timpul zborului spre Voronej. Chiar dacă avusesem un loc ideal, C, lângă hublou, pentru a cerceta cazul, odată ce datele problemei nu apăruseră la suprafața atenției, nu am văzut găurica microscopică. Iar dacă e microscopică, probabil ea nici nu se vede. Important e însă că există și asigură buna desfășurare a zborului.

În ce privește controlul pașapoartelor, m-am convins că grănicerul responsabil e foarte atent cu actul meu de identitate, îl cercetează eminant sub lupă, apoi se relaxează cu totul, după ce întreabă care e scopul călătoriei mele și eu, pur și simplu, spun: „Sunt traducător de literatură rusă”. „A-a, chiar așa?”... Apoi – clant-poc! ștampila peste fila pașaportului, urmată de un amabil: „Cele bune!”

De fiecare dată, când aștept să vină bagajul pe banda rulantă, este imposibil să nu-mi amintesc că, exact aici, în acest spațiu, în ianuarie 2011, a fost comis un act terorist, care a luat mai multe vieți ale celor cu, deja, bagajul în mână sau care și-l așteptau. Printre ei a fost și Anna Iablonskaia, poetesă, prozatoare, dramaturg din Odesa, ce sosise la Moscova să primească un premiu pentru piesa „Păgânii”...

Până la zborul spre Voronej, am aproape patru ore. Citesc/ recitesc „Florile răului” ale lui Baudelaire, volum din BPT, luat special să-mi „țină de urât”. Din când în când, notez în acest jurnal și, ca alte date, în situații similare de așteptare a următoarei decolări, îmi zic să fiu mai sobru, mai selectiv cu ceea ce pun în fișierul din tabletă. Încerc să respect acest principiu, pentru a rămâne totuși la o formulă de jurnal, să nu trec într-un vast domeniu românesc... Pentru că, vai, câte îi trec omului prin cap în lungile, uneori chinuitoarele ore de așteptare în aeroporturi, gări, porturi! Și mai toate astea îi vin și îi trec involuntar, nechemate, neinvocate...

(În orele de așteptare, ceva autoironie îți face bine!)

Și, ca mai totdeauna în asemenea situații, îmi amintesc de superbul poem al lui Mandelștam „Concert la gară”, din care reproduc penultima sextină:

*Intru în pădurea gării de sticlă – ostatic,
Partituri de vioară-n lacrimi, frământ în toate.*

Al corului nocturn vibrant preludiu sălbatic,

Miros de roze din sere cu putregai-pământ

*Unde sub cerul de sticlă a mas, a înnoptat
Umbra cea scumpă mie, prin gloate nomade...*

La aeroportul din Voronej (ora 20. 50; în avion, am mutat ceasul cu o oră înainte) sunt întâmpinat de domnișoara Elena Bolhovitina, care e unul de organizatorii manifestărilor mandelștamiene. „V-am recunoscut după fotografie”, zice tânăra cu care, de altfel, am avut un schimb de mesaje, punând la cale detalii: comunicarea mea în ședința plenară, achiziționarea biletelor de avion, cazare, program, doleanța de a-mi prelungi cu o zi sejurul – vreau să văd mai pe îndelete orașul legat de destinul marelui nostru poet Nichita Stănescu.

Până sosește mașina (Elena a convenit cu cineva prin telefon), tânăra îmi spune că are o prietenă din Moldova, care își face aici studiile la drept. Însă dorește să se transfere la jurnalism. Bine, azi jurnalismul e altceva. Nu cred că e preferabil jurisprudenței în ce privește câștigul material pe care și-l asigură aceasta din urmă. Dar... Apoi Elena punctează: „Zice că nu se mai întoarce în Moldova... Ba chiar și prietenul, sau poate chiar logodnicul ei de la Chișinău, a depus un demers de a se stabili la Voronej”. Asta e, lumea e în mișcare... Între timp, vine și mașina, o „Volgă” spațioasă. De ieri, dar, iată, mai rar, și de azi...

Ziua, la Voronej ninsese, însă zăpada s-a topit și nu e decât, pur și simplu, o atmosferă umedă, umedă, umedă. Ca la Bacovia, să zicem. (De altfel, cineva găsea afinități stilistice între unele poeme ale lui Mandelștam cu altele ale lui Bacovia.). La acest capitol, intervine cam abătut șoferul, plângându-se de umezeala de la Voronej, foarte resimțită mai ales după ce, cu vreo două decenii în urmă, printr-un sistem de barare a râului ce desparte orașul în două, a fost configurată așa-zisa mare care, astăzi, creează disconfort orașenilor. E suficient să se spună că scăldatul în ea este interzis din cauza unei poluări excesive a apei. Ce să faci cu o mare... inutilă, dar și neprietenosă? Sunt propuse diverse proiecte costisitoare de a rezolva problema, cel mai accesibil, deocamdată, fiind cel de a crea în respectiva mare mai multe insule artificiale, în jurul cărora, zic specialiștii, apa ar începe să circule și să se curețe de reziduurile poluante.

La hotel, doamna de la recepție este destul de riguroasă, severă până la suspiciune. Față de mine. Străinul. Întâi, nu înțelege cum am putut eu intra în Rusia fără viză. Zic: „La o adică, asta e treaba grănicerului de la controlul de pașapoarte, nu?” Recepționera mă privește pe sub sprâncene. E clar: rușii nu prea știu ce e aia UE, ce e cu regimul de vize abolit.

Apoi căzăcioaica (o fi, din ăia, de pe Don, ai lui Șolohov, de undeva mai la vale de aici, spre Rostov?) se descurcă destul de prost cu descifrarea literelor latine din actul de identitate. Spune că, la plecare, îmi va elibera un document special, care să confirme că eu cu adevărat am găzduit la ei. Pe scurt, precum mi s-a întâmplat și cu alte ocazii (motiv-experiență din care nici nu sunt prea sensibil la suspiciunile recepționerei), am în față o doamnă simpatcă, dar care aduce a cazon, dispusă anchetării, nu, elementar... cazării.

După ora 21, restaurantul hotelului nu mai e deschis. Sunt sfătuit să merg undeva în oraș, la un local „Artist”. Sunt cam obosit (de acasă, plecasem spre aeroport pe la ora 11) și mă rezum la ce mai am la îndemână: ciocolată, două mere... (...într-o basma, am plecat la

Moscova, vorba cântecului, pe care, de altfel, îl zice și Mircea Dinescu la „Lacrimi și sfinți”...)

Sumar, mă informez de programul zilei de mâine. Participanții la forum vor fi salutați de șefa de la departamentul municipal cultură, de rectorul universității, de directoarea muzeului „Nikitin”...

7.XI.2016

Rusia trăiește o retro-prezentă efervescentă patriotică, precum e și cea din 7 noiembrie. Însă, oficial, nu legată de revoluția bolșevică, ci de anul 1941, când, la Moscova și în alte câteva orașe, inclusiv Voronej, au avut loc parade militare. De la acea defilare, trupele au mers direct pe front, repurtând, în fine, prima victorie, sub Moscova. Iar azi acele parade sunt „refăcute”, la Voronej, spre exemplu, adunându-se entuziaști din mai multe localități din regiune, purtând, pestriț, la nimereală, parcă, haine militare de epocă, arme. Însă aceste înscenări cam cacofonice nu au durat mult, încât circulația transportului public, ba chiar și dispoziția generală în oraș, nu au fost afectate. Cel puțin noi, participanții la Colocviile Mandelștam, în timp ce facem cale pedestră de la hotel spre Universitate, nu remarcăm semne ce ar confirma că parada a fost sau e în curs de desfășurare.

Prima zi a forumului se va ține la Universitatea de Stat. Intrare supravegheată, acces doar cu cartele electronice nominale. Noi suntem trecuți conform listei pe care o cercetează gardianul. În dreapta holului, o masă cu două vase barosane de sticlă și indicația: „Colecționarea bateriilor consumate”, pe un vas, și, pe celălalt, a: „Lămpilor economice”. Vasele sunt aproape pe jumătate pline deja cu respectivele obiecte colectate, probabil, pentru reciclare.

Sus, la capătul primului tronson al scării, deviza aleasă pentru universitate: „Sempre în motu” = „Mereu în mișcare”.

Înregistrarea participanților. Suntem cam 30 la număr. Primim fiecare mapa și ecusonul. „Ce blocnotes frumos!” îmi vine să exclam. Dar sigur că nu voi nota nimic în el. Înainte de a porni spre Voronej, la Chișinău constatam, ca și alte date, că prin sertarele și „cotloanele” biroului meu s-au adunat mai multe blocnotesuri frumoase, elegante, cu hârtia, cu filele îmbietoare. Însă cât îi trebuie omului azi, când el scrie, notează mai curând la tabletă, la computer?... Carnetul de note era obiectul atât de necesare tinereții mele, obiect stimulator chiar pentru junele jurnalist și scriitor care eram și încă deveneam, deveneam... Dar, oricum, îmi place să știu că am astfel de blocnotesuri; îmi place să le privesc, în unele chiar să și scriu. Însă nu de regulă, ci mai curând ca excepție, când nu sunt la calculator, când nu am la îndemână tableta. Iar aici, în Rusia, pentru note nu am elegantul blocnotes de la „Saloanele Liviu Rebreanu”, ediția a XXXIII-a, din noiembrie anul trecut; saloanele care se țin, tradițional, la Bistrița, Prislop, Maieru. Tot pentru „note”, uneori îmi servește și aparatul de fotografiat, cu care iau imagini pe care le fixează tocmai cu gândul de a-mi fi de folos la completarea textelor diaristice. Asta e: s-au diversificat și metodele de a ține un jurnal...

Sala de conferințe a universității – destul de modernă, bine dotată cu cele necesare pentru discurs, pentru proiectare de imagini.

Primul își prezintă comunicarea Pavel Nerler (Poyan), ce locuiește, alternativ, în Moscova și Freiburg, poet, profesor, președintele Societății Mandelștam. Ideea de bază: Osip Mandelștam a fost surghiunit aici. Deopotrivă cu alți scriitori ruși importanți, și el a făcut Voronejul cunoscut în lume. Iar „datoriile trebuie întoarse”. Deocamdată, la

Carnetul de note era obiectul atât de necesare tinereții mele, obiect stimulator chiar pentru junele jurnalist și scriitor care eram și încă deveneam, deveneam... Dar, oricum, îmi place să știu că am astfel de blocnotesuri; îmi place să le privesc, în unele chiar să și scriu. Însă nu de regulă, ci mai curând ca excepție, când nu sunt la calculator, când nu am la îndemână tableta. Iar aici, în Rusia, pentru note nu am elegantul blocnotes de la „Saloanele Liviu Rebreanu”, ediția a XXXIII-a...